

Danmark er et service- og videnssamfund

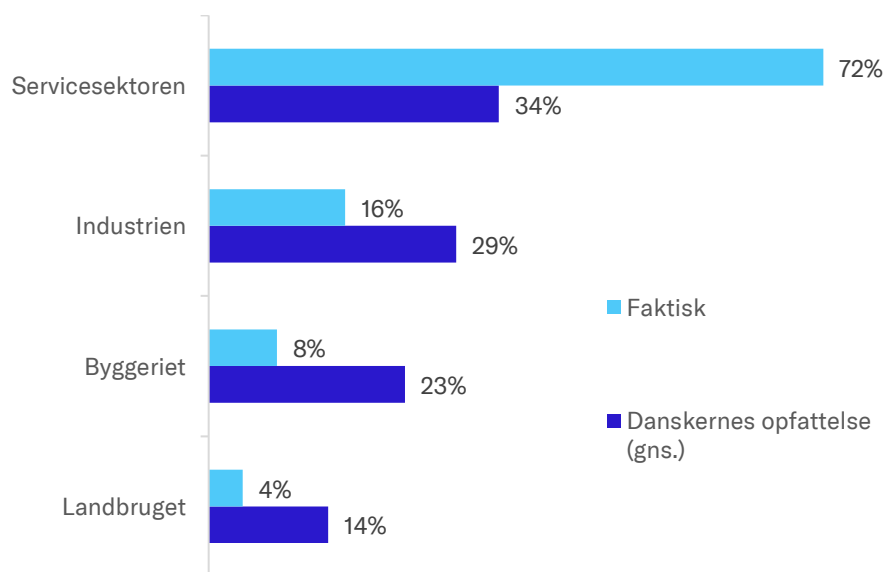
Man taler ofte om erhvervslivets forskellige sektorer. Eksempelvis har Danmark historisk bevæget sig fra at være et landbrugsland til et industrisamfund i tresserne, og et service- og videnssamfund i dag. Dette notat præsenterer de relevante nøgletal for servicesektoren. Det kan være nyttig viden, ikke mindst i lyset af at man i indretningen af erhvervs- politik og den økonomiske politik kan have gavn af at vide, hvor store dele af erhvervslivet og de privatansatte der berøres af forskellige sektorrettede tiltag. Blandt andet konstateres det, at:

- Knap $\frac{3}{4}$ af de privatansatte, 72%, er beskæftigede inden for service. Til sammenligning fylder landbrug 4% og industri 16%
- Det er dog de færreste, der er klar over at service er den klart største erhvervssektor. Som gennemsnitsbetragtning tror den danske befolkning, at service udgør 31% af den private sektors beskæftigelse.
- Over tid er industri og landbrug gået tilbage som andel af den private beskæftigelse. Tilbage i 1966 udgjorde de to sektorer kun et lidt mindre samlet omfang end servicesektoren, mens det i dag udgør en fjerdedel af servicesektorens omfang.
- Ofte forbinder man eksport med industri og landbrug. Det er der noget om, men alligevel er servicesektoren den største eksportsektor, målt på antal eksportarbejdspladser. Der er således lidt under 400.000 eksportarbejdspladser inden for service, mod lidt under 200.000 i industrien.

Af: Malthe Munkøe, chefkonsulent. Udgivelsestidspunkt: maj 2018

Danmark er et servicesamfund, og knap $\frac{3}{4}$ privatansat har job inden for servicesektoren. Imidlertid er det ikke så mange, der i realiteten er klar over, hvor omfattende service reelt er blevet. I en befolkningsundersøgelse spurgte vi eksempelvis et repræsentativt udsnit af befolkningen, hvor meget de troede at servicesektoren fyldte af den private sektor. Det korrekte svar er 72%, men befolkningen troede gennemsnitligt set blot, det er 31%

Figur 1: **Befolkningens opfattelse af størrelsen på de følgende private sektorer sammenlignet med deres faktiske størrelser, 2018ⁱⁱ**

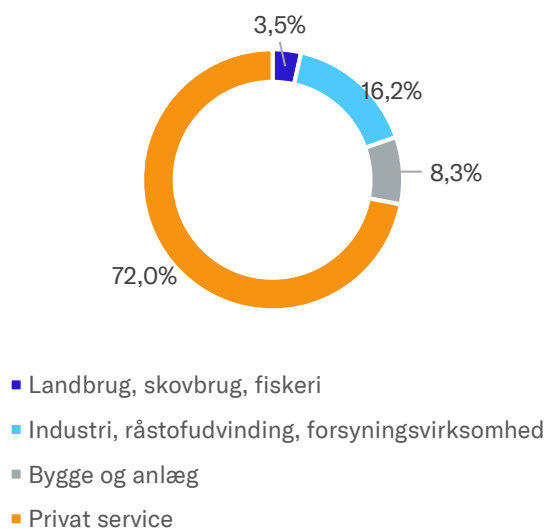

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks Arbejdstidsregnskab og Norstat for Dansk Erhverv, maj 2018

Note: n=1.007. Industri er inkl. forsyning og råstofudvinding

Den nedenstående figur opsummerer fordelingen af privatansatte inden for det private. Som det ses er servicesektoren klart størst. De traditionelt store private sektorer, den såkaldt primære sektor med landbrug og fiskeri, og den såkaldt sekundære sektor industri, har dog ikke mistet deres betydning; 4 pct. af de privatansatte var i 2015 beskæftiget i landbrug, skovbrug eller fiskeri, og 14 pct. i industrien.

Figur 2: **Privatansatte fordelt på sektorer, 2017**

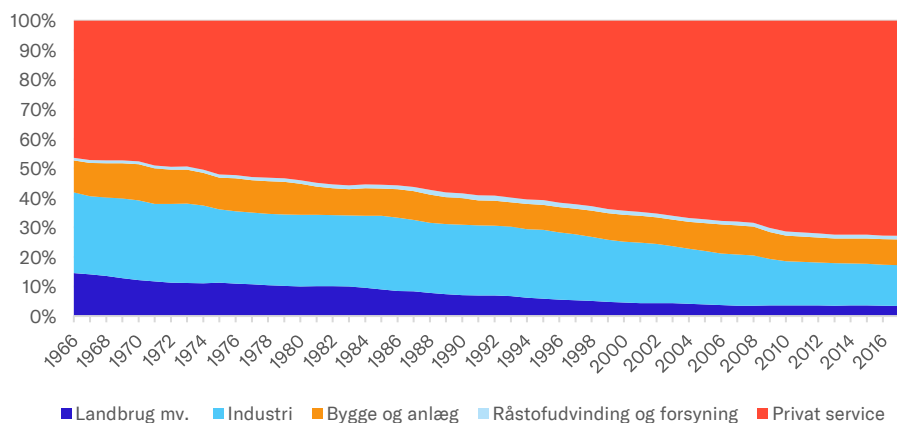
Servicejobs udgør 73% af den private beskæftigelse; industri 14%; landbrug 3%

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks Arbejdstidsregnskab

I den forbindelse er det vigtigt at huske, at de øvrige sektorer har skiftet karakter og på mange måder ligner service mere, herunder med større funktioner inhouse der reelt er servicefunktioner, og ville have talt med i servicesektoren, hvis man i stedet havde købt dem eksternt som konsulentytelser eller lignende. Mere generelt går tendensen i mange industribrancher i retning af "servicification"/"serviceliggørelse": et eksempel der ofte gives er Rolls Royce, der har ændret deres forretningsmodel fra at levere en flymotor til at levere "flyvning", dvs. varetager alle funktioner i forhold til flymotoren gående fra vedligeholdelse og service, udskiftning mv. i hele produktets levetid. Derved bliver selve det at udvikle og fremstille et produkt én del af industriens palette af ydelser.

Ser man på udviklingen over tid er servicesektoren blevet langt vigtigere end tidligere, målt på antal privatansatte. Mens det i 1966 således var under halvdelen, der arbejdede i servicesektoren, som var omtrent på samme niveau som landbrug og industri tilsammen, er det i dag langt de fleste som har job i service, der er fire gange så stor som landbrug og industri tilsammen.

Figur 3: **Privatansatte fordelt på sektorer, 1966-2017**

I 1966 var service-sektorens omfang omtrentligt på niveau med landbrug og industri tilsammen; i dag er service fire gange så stor som landbrug og industri

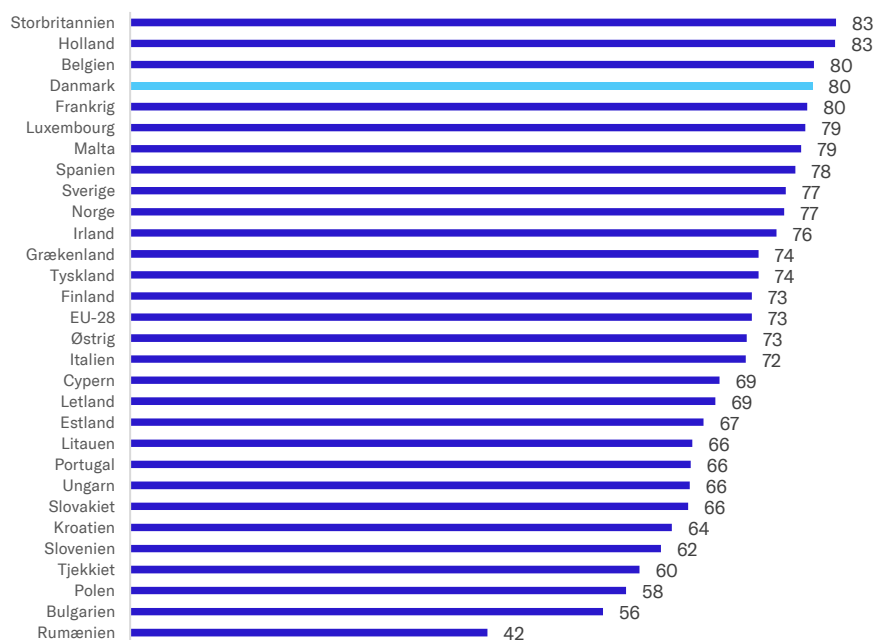
Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks Nationalregnskab

Note: I modsætning til figur 1 og 2 er figuren ikke lavet på arbejdstidsregnskabet, som bl.a. tillader en mere detaljeret afgrænsning af den private sektor, men ikke går så langt tilbage i tid. Derfor er tallene ikke direkte sammenlignelige og mindre præcise end i figur 1, men til gengæld går tidsserien helt tilbage til 1966. Forskellene er dog i praksis ganske små

Denne udvikling afspejler mange forhold, herunder en teknologisk udvikling, der betyder at man kan producere med færre ansatte end tidligere, ligesom det må ses som en følge af globaliseringen og en international arbejdsdeling, hvor lavtlønsjobs fortrinsvis i industrien er blevet udflyttet til udlandet, mens vi til gengæld har formået at udvikle og tiltrække nye højproduktive jobs blandt andet i servicesektoren. Endelig betyder sektorskæln måske mindre end tidligere; eksempelvis har en high-tech industrivirksomhed ofte mere til fælles med en videnstung rådgivningsvirksomhed end med en low-tech industrivirksomhed, fordi begge har fokus rettet mod værdiskabelsen via vidensarbejdet, forskning og udvikling mv. mens selve fremstillingsdelen er mindre central.

Udviklingen frem mod relativt set flere servicearbejdspladser har derfor ikke været til ugunst for dansk økonomi, men afspejler at vi er blevet rigere og at lavtlønsjobs i væsentligt omfang er flyttet til udlandet. Vi er langt rigere som samfund og målt i velstandsniveau per indbygger end i tresserne og halvfjerdserne, og ligeledes er vores velstandsniveau langt højere end i de lavt- og middelindkomstlande, hvor industrien udgør en større komponent af erhvervslivet. Ser man eksempelvis på tværs af EU-landene jf. figur 4 er det tydeligt, at servicesektoren er størst i de rige højproduktive lande og mindst i de mindre velstående lande med en mindre produktiv arbejdsstyrke.

Figur 4: **Servicesektorens andel af samlet beskæftigelse, 2014, pct.**

Kilde: Dansk Erhverv pba. Eurostats opgørelse (lfsi_grt_a)

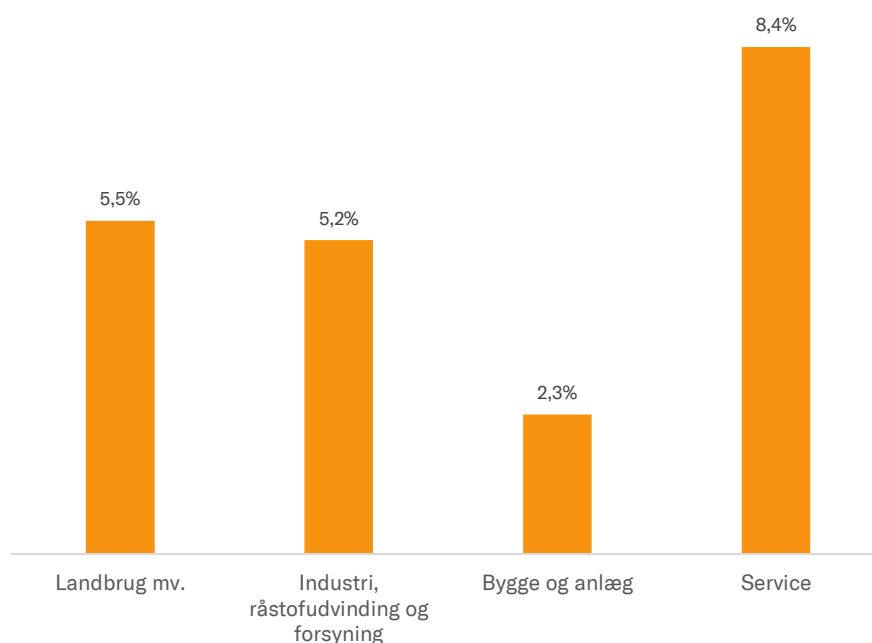
Note: i modsætning til figur 1 og 2 er figuren ikke lavet på Danmarks Statistiks arbejdstidsregnskab, men for hele økonomien dvs. inkl. offentlig sektor-jobs, og er en lidt grovere kategorisering, men til gengæld kan data sammenlignes på tværs af EU-landene

Service løfter integrationsopgaven

En anden og nogle gange overset gevinst ved denne udvikling i retning af flere service-arbejdspladser er, at servicesektoren har vist sig at være særligt god til at integrere og sikre arbejdspladser til indvandrere fra ikke-vestlige indvandrere og deres efterkommere. Som opsummeret i den nedenstående figur er det således hele 8,4 pct. af de beskæftigede i den private del af servicesektoren, der er ikke-vestlige indvandrere eller efterkommere, mod eksempelvis 5,2 pct. i industrien og 2,3 pct. i byggesektoren.

Det er til gavn for dansk økonomi og en naturlig følge af globaliseringen, at vi har tabt lavtløns-job til lavtløns-lande –

Figur 5: Ikke-vestlige indvandrere og efterkommere som andel af beskæftigelsen i de viste dele af den private sektor, 2016

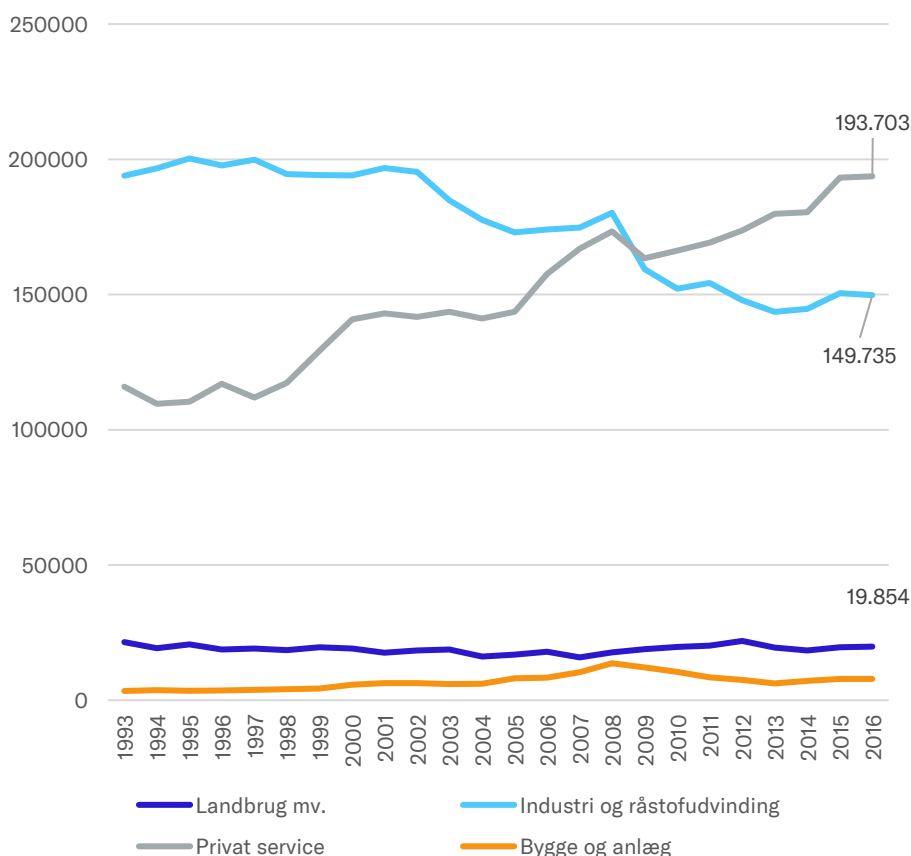
Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistik RAS

Note: I modsætning til figur 1 og 2 er figuren ikke lavet på arbejdstidsregnskabet, som bl.a. tillader en mere detaljeret afgrænsning af den private sektor, men den registrerede arbejdsstyrkestatistik RAS. Derfor er tallene ikke direkte sammenlignelige og mindre præcise end i figur 1, men til gengæld er det muligt at opgøre de beskæftigedes herkomst. Service er således opgjort uden en række brancher der hovedsageligt – men ikke eksklusivt – består af offentlige arbejdspladser: "offentlig administration mv.," "redningskorts ikke markeds-mæssig", "undervisning ikke markeds-mæssig, voksenundervisning, sundhedsvæsen, sociale institutioner, kunst, kultur og spil"

Et andet forhold, som ikke er så kendt i den brede offentlighed, er at servicesektoren faktisk er den største eksportsektor, målt på antal arbejdspladser. Således er der 194.000 direkte eksportarbejdspladser i servicesektoren, mod 146.000 i industrien.

Den største eksportsektor er også servicesektoren med 194.000 eksportarbejdspladser – ca. 50.000 flere end industrien

Figur 6: **Beskæftigelse forårsaget (direkte) af eksportefterspørgsel, 1993-2016**

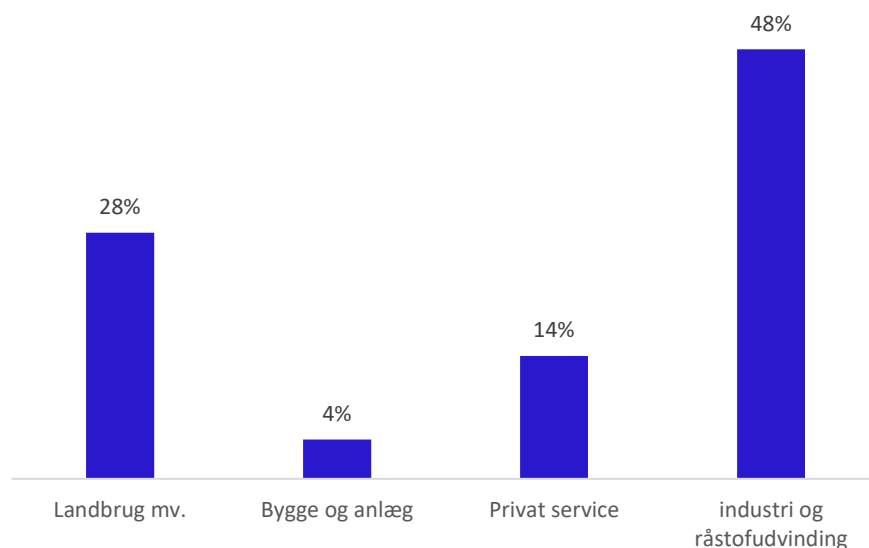
Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks Nationalregnskabs input/output tabellerⁱⁱⁱ

Note: I modsætning til figur 1 og 2 er figuren ikke lavet på arbejdstidsregnskabet, som bl.a. tillader en mere detaljeret afgrænsning af den private sektor. Derfor er tallene ikke direkte sammenlignelige og mindre præcise. Forskellene er dog i praksis ganske små. Service er således opgjort uden en række brancher der hovedsageligt – men ikke eksklusivt – består af offentlige arbejdspladser: "offentlig administration mv.," "redningskorts ikke markedsmæssig", "undervisning ikke markedsmæssig, voksenundervisning, sundhedsvæsen, sociale institutioner, kunst, kultur og spil"

Ser man i stedet for på eksportintensitet, dvs. hvor stor en andel af arbejdspladserne som er givet ved eksport, fremkommer et lidt andet billede. Industrien er meget eksportorienteret og halvdelen af industrijobbene er givet ved eksport. Omvendt er det samme gældende for trods alt ikke helt beskedne 14% af servicearbejdspladserne. I den forstand er privat service altså relativt eksportorienteret.

Eksportintensiteten højest i industri og landbrug, men 14% af arbejdspladserne i service er trods alt givet ved eksportsalg

Figur 7: **Andelen af den direkte beskæftigelse relateret til eksporten af sektorens samlede beskæftigelse, 2016**

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks Nationalregnskabs input/output tabeller

Note: I modsætning til figur 1 og 2 er figuren ikke lavet på arbejdstidsregnskabet, som bl.a. tillader en mere detaljeret afgrænsning af den private sektor. Derfor er tallene ikke direkte sammenlignelige og mindre præcise. Forskellene er dog i praksis ganske små. Service er således opgjort uden en række brancher der hovedsageligt – men ikke eksklusivt – består af offentlige arbejdspladser: "Offentlig administration mv.," "redningskorts ikke markedsføring", "undervisning ikke markedsføring, voksenundervisning, sundhedsvæsen, sociale institutioner, kunst, kultur og spil"

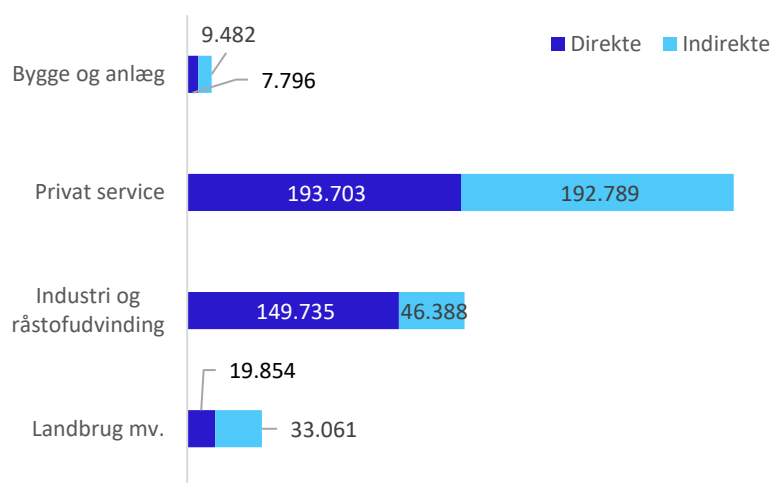
Det kan være nyttigt ikke blot at se på den direkte, men også den indirekte eksportbeskæftigelse, dvs. at medtage de jobs som findes i danske virksomheder, fordi de leverer inputs til en anden dansk virksomhed, som bruges til at denne kan eksportere. Altså fx markedsføring og logistikopgaver, som rådgivningsvirksomheder laver for at hjælpe en fremstillingsvirksomhed med at sælge sine produkter.

Ser man også på indirekte arbejdspladser er service-sektoren meget klart den største eksportsektor

Som vist i figuren nedenfor er der små 200.000 indirekte eksportarbejdspladser i service, mens antallet af eksportarbejdspladser er noget mindre i landbrug og industri. Medtager man den indirekte eksport er servicesektorens rolle for dansk eksport altså langt større, end en umiddelbar analyse baseret på den direkte eksport giver indtryk af.

Figur 9: **Direkte og indirekte beskæftigelse relateret til eksporten, 2016**

Kilde: Dansk Erhverv pba. Danmarks Statistiks Nationalregnskabs input/output tabeller

Note: I modsætning til figur 1 og 2 er figuren ikke lavet på arbejdstidsregnskabet, som bl.a. tillader en mere detaljeret afgrænsning af den private sektor. Derfor er tallene ikke direkte sammenlignelige og mindre præcise. Forskellene er dog i praksis ganske små. Service er således opgjort uden en række brancher der hovedsageligt – men ikke eksklusivt – består af offentlige arbejdspladser: "offentlig administration mv.," "redningskorts ikke markedsrettet", "undervisning ikke markedsrettet, voksenundervisning, sundhedsvæsen, sociale institutioner, kunst, kultur og spil"

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 15. maj.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående analysen kan ske til chefkonsulent Malthe Munkøe på mmm@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6510.

Noter

ⁱ Man kan i altid diskutere statistiske definitioner, men dette bør dog være en hel ukontroversiel og gængs afgrænsning.

ⁱⁱ Befolkningsspørgsmål: De private arbejdspladser i Danmark kan groft sagt deles op i fire sektorer. I dette spørgsmål vil vi gerne have dit bedste bud på størrelsen af disse sektorer i Danmark, når man udelukkende kigger på private arbejdspladser. Dette spørgsmål er ikke noget folk generelt ved så meget om, så vi er blot interesserede i dit bedste bud. De fire sektorer skal til sammen summere til 100 pct.

ⁱⁱⁱ Input/output tabellerne er ikke i skrivende stund endeligt reviderede, så mindre forskelle vil forekomme i en senere endelig udgave. Det vil ændre ikke resultaterne væsentligt